

Broedvogelmonitoring in Utrecht in 2023

Bernice Goffin
André van Kleunen
Sovon-rapport 2023/89

Broedvogelmonitoring in Utrecht in 2023

Bernice Goffin & André van Kleunen

Sovon-rapport 2023/89

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Provincie Utrecht

PROVINCIE ■ UTRECHT

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2023

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Utrecht.

Wijze van citeren: Goffin B. & van Kleunen A. 2023. Broedvogelmonitoring in Utrecht in 2023. Sovon-rapport 2023/89. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's omslag: Jelle Abma (Vechtplassengebied), Christian Brinkman (Middelste Bonte Specht paar) en Jip Louwe Kooijmans (Groene Hart)

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Onderzochte telgebieden in 2023	6
3. Werkwijze en omstandigheden	7
4. Resultaten	8
4.1. Utrechtse Heuvelrug	8
4.2. Binnenveld	10
4.3. Eempolder	12
4.4. Groene Hart	14
4.5. Vechtplassengebied	16
4.6. Uiterwaarden Nederrijn	18
5. Conclusie en evaluatie	20
Referenties	21

1. Inleiding

De provincie Utrecht heeft geconstateerd dat de huidige monitoring van broedvogelaantallen onvolledig is; voor 81 voor de ca. 150 regelmatig in de provincie broedende soorten is het momenteel niet mogelijk om betrouwbare aantalstrends te berekenen op provinciaal niveau. Dit betreft voor een groot deel beleidsrelevante soorten zoals soorten die zijn aangewezen in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), soorten met instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of door de provincie aangewezen aandachtsoorten. Een betrouwbare trend is wel noodzakelijk om de Staat van Instandhouding (SvI) van deze soorten te kunnen bepalen (Vogel *et al.* 2021). De verwachting is dan ook dat er met aanvullende trendinformatie voor een groter aantal soorten een SvI op provinciaal niveau kan worden bepaald, zoals eerder bijvoorbeeld is gedaan in Gelderland (Alefs *et al.* 2019) en Friesland (van der Meer *et al.* 2021). De SvI kan vervolgens worden gebruikt om aan te tonen dat de provincie haar wettelijke en beleidsmatige verplichtingen nakomt ten aanzien van het beschermen van vogelsoorten en hun habitats, dan wel om onderbouwd af te kunnen wijken van de bescherming als dat omwille van een in de wet genoemd belang noodzakelijk is. Om deze reden is besloten om de broedvogelmonitoring in Utrecht uit te breiden, met als doel in kaart te brengen wat de SvI is van een breder scala aan soorten.

Om de uitvoering van deze tellingen te stroomlijnen heeft Sovon in opdracht van de Provincie Utrecht een monitoringplan opgesteld, dat begin 2023 is afgerond (Goffin & van Turnhout 2023). In dit monitoringplan zijn 57 telgebieden aangewezen waarin broedvogels dienen te worden geteld volgens de BMP-methode (Vergeer *et al.* 2023) om meer grip te krijgen op trends van aantallen broedparen van broedvogels in Utrecht. Begin 2023 is hiertoe het broedvogelmeetnet Utrecht opgezet en in het broedseizoen van 2023 zijn de tellingen op basis van het monitoringplan voor het eerst uitgevoerd. In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van het eerste teljaar van broedvogelmeetnet Utrecht.

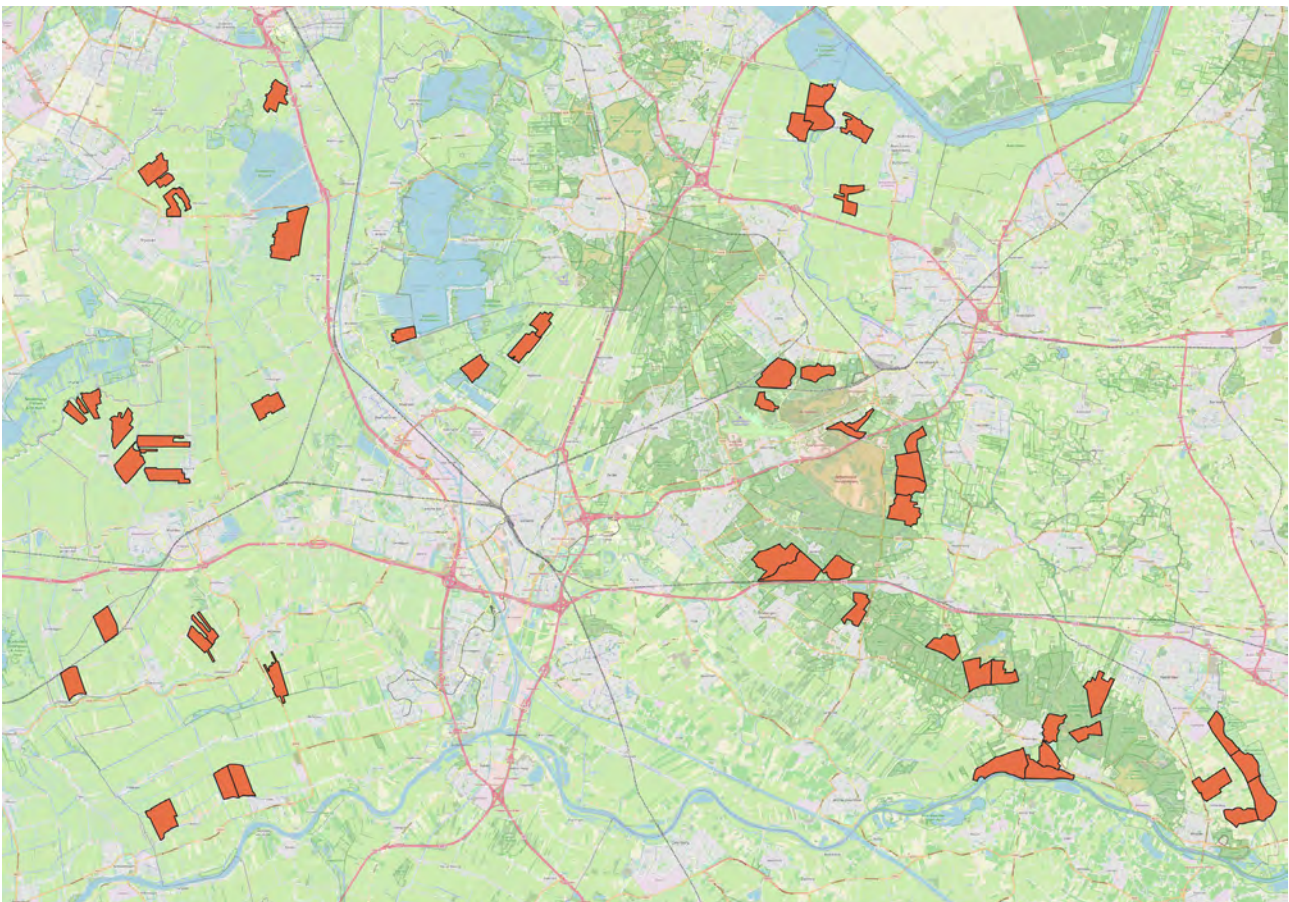
2. Onderzochte telgebieden in 2023

In figuur 2.1. zijn de telgebieden weergegeven die in 2023 in het kader van broedvogelmeetnet Utrecht zijn geteld. De telgebieden hebben in grote lijnen dezelfde ligging en begrenzing als de 57 telgebieden die zijn beschreven in het monitoringplan (Goffin & van Turnhout 2023). Van de 57 in het monitoringplan aangewezen telgebieden zijn er in 2023 uiteindelijk 55 in het kader van dit meetnet geteld. De twee gebieden die niet geteld zijn in het kader van dit meetnet betreffen het telgebied op de Remmerdense Heide en één agrarisch telgebied nabij Woerden.

Voor de Remmerdense Heide bleek kort voor aanvang van de tellingen na overleg met de terreineigenaar (Utrechts Landschap) dat dit gebied door vrijwilligers van Vogelwerkgroep (VWG) Wageningen zou worden geteld. Het gebied is dus niet door professionals geteld, maar wel door de vrijwilligers van VWG Wageningen middels dezelfde telmethode. De tellingen in dit door

vrijwilligers getelde gebied is als onderdeel van de reguliere werkzaamheden in het kader van Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) gecontroleerd op kwaliteit. De kwaliteit van de tellingen bleek in orde en de gegevens van de Remmerdense Heide zullen dan ook worden meegenomen voor de provinciale trendberekeningen. Omdat dit telgebied niet door professionals geteld hoefde te worden was er ruimte om in overleg met Utrechts Landschap enkele andere telgebieden in hun terreinen op te rekken zodat deze beter aansluiten op hun eigendomsgrenzen.

Bij het agrarische telgebied (Veelzijdig Boerenland LOP-713) nabij Woerden is het ondanks verschillende pogingen niet gelukt om toegang te krijgen tot het terrein van een agrariër, waardoor een substantieel gedeelte van het telgebied niet voldoende geteld kon worden. De data van dit telgebied is daarom niet meegenomen.

Figuur 2.1. Ligging van de in 2023 onderzochte BMP-telgebieden. Bron kaartlaag: OSM.

3. Werkwijze en omstandigheden

De tellingen zijn uitgevoerd volgens de BMP-methode, zoals beschreven in Vergeer *et al.* (2023), te downloaden via de Sovon-website. Middels ten minste vijf integrale bezoeken overdag met nadruk op de (vroeg) ochtenduren zijn de aantallen en verspreiding van broedvogels in kaart gebracht. In vijf telgebieden in de meest vogelrijke en arbeidsintensieve habitat, dichtbegroeid moerasgebied, zijn zes bezoeken gebracht. Het gaat daarbij om de telgebieden langs de Vechtplassen (Vechtplassen Kievitsbuurt, Molenpolder Maarsseveld, Westbroekse Zodden 2 en Westbroekse Zodden 3) en één telgebied in de Amerongse Bovenpolder (Amerongse Bovenpolder Oost). In alle overige telgebieden zijn vijf bezoeken gebracht. Bezoeken zijn gebracht in de periode maart-begin juli en bij de planning is rekening gehouden met zangpieken van in het terrein te verwachten broedvogels. Zo is het in bosgebieden noodzakelijk om de tellingen al in maart te starten omdat enkele soorten alleen vroeg in het jaar goed te tellen zijn, terwijl in agrarische gebieden met het eerste bezoek kan worden gewacht tot begin april. Er zijn geen nachtbezoeken gebracht.

Bij de tellingen is uitgegaan van de standaard BMP-B soortenlijst (Vergeer *et al.* 2023) aangevuld met de volgende jacht/schadesoorten: Houtduif, Holenduif, Fazant, Zwarte Kraai, Kauw en Ekster. Omdat er geen nachtbezoeken zijn gebracht, zijn nachttactieve soorten niet opgenomen in de soortenlijst. In enkele telgebieden zijn daarnaast enkele extra soorten meegenomen die buiten de standaard BMP-B soortenlijst vallen. Dit gebeurde bijvoorbeeld op verzoek van terreinbeheerders, maar hierbij is er altijd op gelet dat het om soorten ging die geen extra tijd kostten om mee te tellen. Dagactieve zoogdieren zijn tevens meegenomen in de monitoring.

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop van elke telling zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon.

Na afloop van de laatste bezoekronde zijn de waarnemingen automatisch geclusterd tot territoria.

Na bepaling van de territoria zijn de totalen gecontroleerd door de waarnemer zelf en vervolgens nog een keer door de projectleider en/of projectbegeleider. Hierbij is onder meer naar de resultaten van voorgaande jaren gekeken, zodat opvallende aantalsveranderingen extra gecontroleerd worden.

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af, vooral bij hoge temperaturen. Daarom worden de weersomstandigheden in het broedseizoen van 2023 kort samengevat. Maart was zeer nat, vrij zacht en somber. April was koel, nat en er was een normale hoeveelheid zon. Mei had een normale temperatuur, het was droog en vrij zonnig. Juni was recordwarm, recordzonnig en zeer droog. Juli was dan weer nat en qua temperatuur en zonneschijn normaal. In tabel 3.1 zijn de variabelen windsnelheid, temperatuur, aantal zonuren en hoeveelheid neerslag samengevat van KNMI meetstation De Bilt.

Ondanks dat het weer in maart en april wisselvallig was waren er voldoende ochtenden met gunstige telomstandigheden.

Tabel 3.1 Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, maandelijks aantal zonuren en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juli 2023, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1991-2020).

Maand	Gemiddelde temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2023	Ref	2023	Ref	2023	Ref
Maart	7,0	6,5	120	146	98	53
April	8,7	9,8	191	196	66	40
Mei	13,5	13,4	255	225	40	55
Juni	19,4	16,2	328	214	24	66
Juli	18,1	18,3	213	222	110	78

4. Resultaten

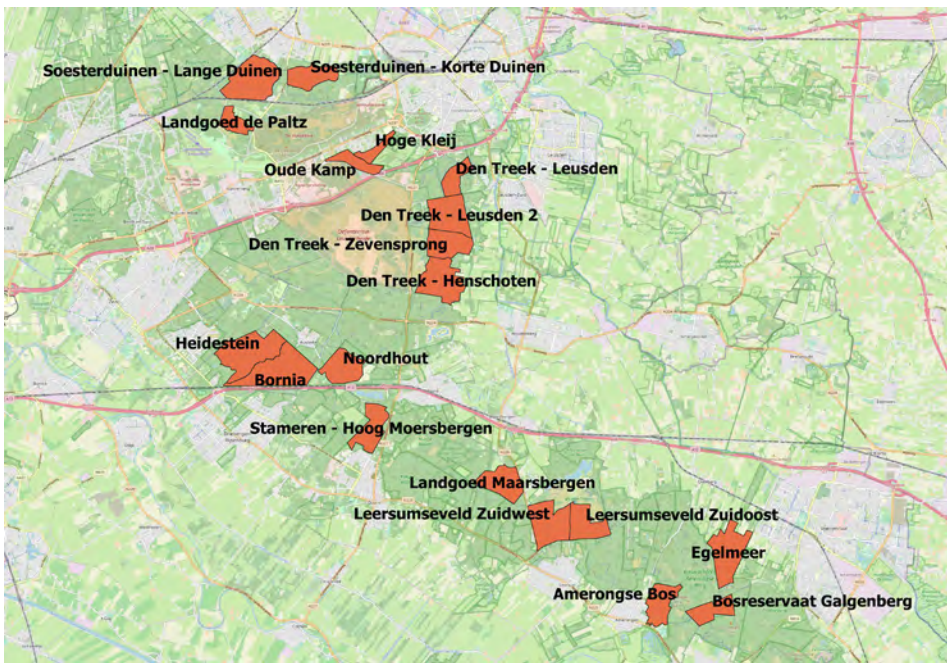
De resultaten van de BMP-tellingen zijn hieronder voor de deelgebieden uitgezet in tabellen (aantal territoria per soort) per telgebied. Ook worden er eventuele bijzonderheden in de deelgebieden besproken.

4.1. Utrechtse Heuvelrug

Op de Utrechtse Heuvelrug zijn in 2023 19 telgebieden geteld verdeeld over deze heuvelrug, waarbij de focus lag op zowel bos- als heidegebieden, zie ook figuur 4.1. In tabel 4.1 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Twee zeer beleidsrelevante soorten waarvan tot dusver geen provinciale trends in Utrecht beschikbaar zijn, maar die in relatief grote aantallen zijn aangetroffen, zijn de Zwarte Specht (16) en Boomleeuwerik (59). Beide soorten zijn door de Provincie Utrecht aangewezen als aandachtsoort

(Provincie Utrecht 2017) en zijn betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (Sovon 2022).

Naast deze twee soorten zijn ook veel soorten die relevant zijn voor SNL-monitoring in grote aantallen aangetroffen zoals Boompieper (206), Appelvink (102) en Grauwe Vliegenvanger (44). Noemenswaardig zijn daarnaast twee territoria van Raaf en twee territoria van Middelste Bonte Specht.

Figuur 4.1. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie van de Utrechtse Heuvelrug, Amerongse Berg. Foto: André van Kleunen.

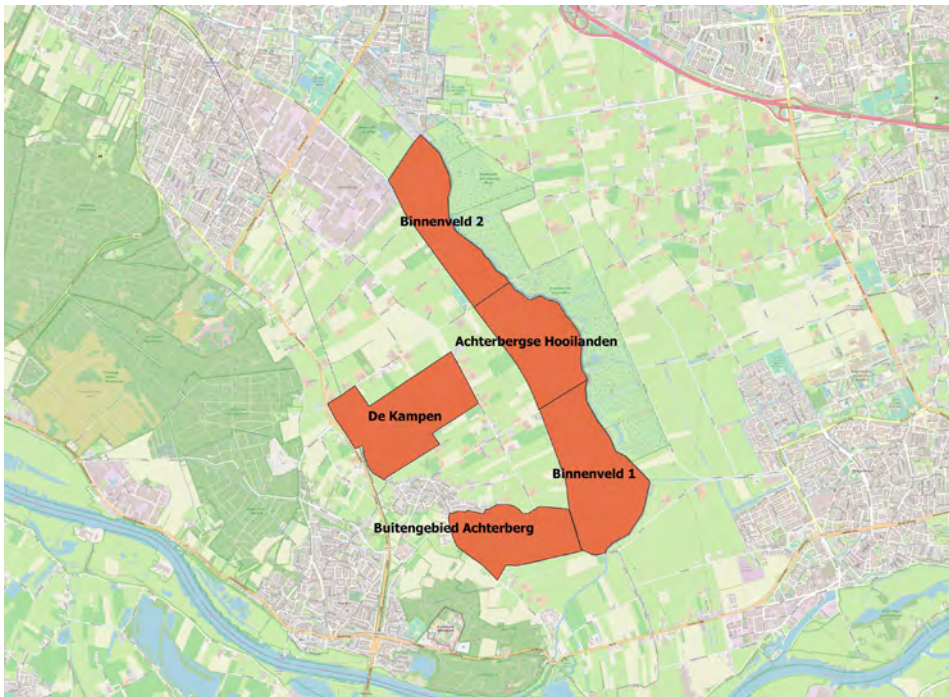
Tabel 4.1. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden op de Utrechtse Heuvelrug in 2023. * Soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld. ** Nachtactieve soort, dus aantallen (mogelijk) niet volledig.

Soort	Amerongse Bos	Bornia	Bosreservaat Galgenberg	Den Treek - Henschoten	Den Treek - Leusden	Den Treek - Leusden 2	Den Treek - Zevensprong	Egelmeer	Heidestein	Hoge Kleij	Landgoed de Paltz	Landgoed Maarsbergen	Leersumseveld Zuidoost	Leersumseveld Zuidwest	Noordhout	Oude Kamp	Soesterduinen - Korte Duinen	Soesterduinen - Lange Duinen	Stameren - Hoog Moersbergen
Grauwe Gans						2		10											
Nijlgans						1													
Wintertaling						3													
Kuifeend				1															
Koekoek			1	1				1					2						
Holenduif	10	5	4	1		4	1	1	8		3	4	2	2	5			4	2
Houtduif	18	7	6	2	1	6	2	20	1	4	5	11	4	14	7	1	11	15	17
Waterral						3													
Dodaars				1	3	2													
Houtsnip**															1				
Sperwer						1							1						
Havik			1	1						1	1	1	1		1				
Buizerd	1	1		1			1	2	1		1	1			1				
Middelste Bonte Specht	1										1								
Kleine Bonte Specht	2	1	1	2				3	2		1			4					
Grote Bonte Specht *	9		7					15				12	8	12	12				17
Zwarte Specht		1		3	1	3		1	1	1	1	2	1	2					
Groene Specht	1			1		1	1	1										1	
Zwarte Kraai	2			1	1	1	1	1	2	2	1						1	5	1
Raaf							1		1										
Zwarte Mees	1	10	2	1		2	4	4	12	1	4	4	6	3	7	1	3	5	3
Kuifmees	6	12	3	6	2	3	8	8	14		3	11	9	13	15	5	9	25	9
Glanskop	8	6	7	8	1	7	4	8	1	3		14	6	13	12	5	6	7	12
Matkop		3							1				2						1
Boomleeuwerik	1	3	1	2	5	10		7	11				5	3	1		6	5	2
Huiszwaluw						11													
Staartmees	1	2		3		2	1	2	1	1	1	2	3		2	2	2	2	3
Fluiter			1					1							1		1	1	
Spotvogel	1																		
Tuinfluiter*																			2
Grasmus			3	3	1	2		9								1			
Vuurgoudhaan	3	1		2		1		1			7			2	2	1	1	2	3
Goudhaan*	13	15	4	11	7	24	18	14	11	12	27	28	6	14	27	10	21	42	33
Boomklever	18		9	9	4	12	7	9		6	16	21	2	5	22	6	5	9	21
Boomkruiper*	24		16					29				21	15	28	29				28
Spreeuw*	6							1			1								
Grote Lijster		2	1	4		2	3	2	3				3		1	1	1	1	2
Grauwe Vliegenvanger	5	2	3	1	1	2	1	7	3		4	3		2	4		1	3	2
Bonte Vliegenvanger	1	9	1	5	1	4	1	14	10	3	1	3		3	10	5	2	6	1
Gekraagde Roodstaart	1	7		8	5	5	2	16	18	1	1	1	4	10	3		5	12	1
Roodborsttapuit		1	2	10	10	2		8	4					4	1	1	2	3	
Witte Kwikstaart						2												1	1
Boompieper		6	7	37	14	13	4	45	21			3	13	17	11	1	6	3	5
Appelvink	9	5	4	2		1		8	4	1	10	14	4	10	8	1	2	6	13
Goudvink		3		3	1	3	2	2	2	1	3	4	3	7	4	4	1	2	3
Groenling*											1								
Kneu				2	2	2											1		
Putter		8		3	3	4	1	4	11		3	1	2			1	5	6	1
Rietgors*						1													

4.2. Binnenveld

In het Binnenveld zijn in 2023 vijf telgebieden geteld, zie ook figuur 4.2. Binnen de telgebieden ligt zowel kleinschaliger agrarisch gebied als grotere open gebieden en er is dan ook een brede variatie aan soorten van agrarisch gebied geteld. In tabel 4.2 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Soorten waarvan momenteel nog geen provinciale trend in

Utrecht beschikbaar is, maar die in het Binnenveld wel in hoge aantallen zijn aangetroffen, betreffen bijvoorbeeld Gele Kwikstaart (17), Fazant (15) en Holenduif (20). Ook zijn er verschillende soorten aangetroffen die zeldzaam zijn in Utrecht, zoals Patrijs (1), Wulp (6) en Ringmus (4).

Figuur 4.2. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden in het Binnenveld. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie van het Binnenveld, telgebied Achterbergse Hooilanden. Foto: André van Kleunen.

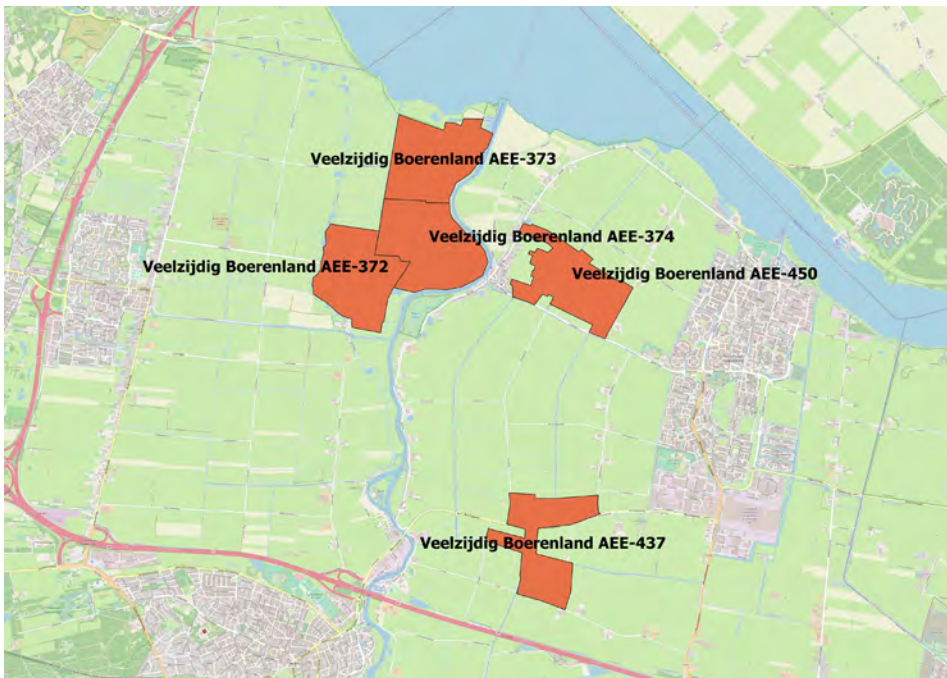
Tabel 4.2. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Binnenveld in 2023. * Soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld.

Soort	Achterbergse Hooilanden	Binnenveld 1	Binnenveld 2	Buitengebied Achterberg	De Kampen
Grauwe Gans	8		27		
Knobbelzwaan			1		
Nijlgans	1		1		
Krakeend	4		2		
Kuifeend			1		
Patrijs		1			
Fazant	6	3	5	1	
Koekoek	1				
Holenduif		5	2	7	6
Houtduif		5	6	3	14
Waterhoen*					1
Scholekster	1	1	1		
Kluut	6				
Kievit	31	4	8		
Kleine Plevier	8				
Wulp	3	1	2		
Grutto	5	1			
Tureluur	5				
Ooievaar			1		
Buizerd				1	1
Torenvalk					1
Ekster		2	4	5	5
Kauw		2	1	1	2
Zwarte Kraai		1	2	2	3
Cetti's Zanger			1		
Staartmees					1
Rietzanger	3	5	4		
Spotvogel	1				
Sprinkhaanzanger	1				
Grasmus	2	3	9	4	1
Boomklever					1
Boomkruiper*					4
Blauwborst	2	3	2		
Roodborsttapuit	2		2	1	
Ringmus			4		
Gele Kwikstaart	7	3	6		1
Witte Kwikstaart		1	1		1
Graspieper	15	10	4		
Groenling*			1		
Kneu			1	1	
Putter		1	1	4	1
Rietgors*	6	2	2		

4.3. Eempolder

In de Eempolder zijn in 2023 vijf telgebieden geteld, zie ook figuur 4.3. De Eempolder bestaat voornamelijk uit open grasland en in de telgebieden zijn dan ook relatief veel soorten van open agrarisch gebied aangetroffen. In tabel 4.3 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Soorten waarvan momenteel nog geen provinciale trend in Utrecht beschikbaar is, maar die in de Eempolder wel in hoge aantallen zijn aangetroffen, betreffen bijvoorbeeld Gele Kwikstaart

(19) en Holenduif (24). Van de Veldleeuwerik (15) is weliswaar een provinciale trend beschikbaar, maar ligt het aantal jaarlijks gemonitorde gebieden aan de ondergrens. De aantallen die in 2023 in de Eempolder geteld zijn betreffen dan ook een belangrijke aanvulling om de trendanalyse ook voor de komende jaren te waarborgen. Verder zijn er in de telgebieden in de Eempolder grote aantallen weidevogels aangetroffen zoals Grutto (87), Tureluur (57) en Kievit (102).

Figuur 4.3. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden in de Eempolder.

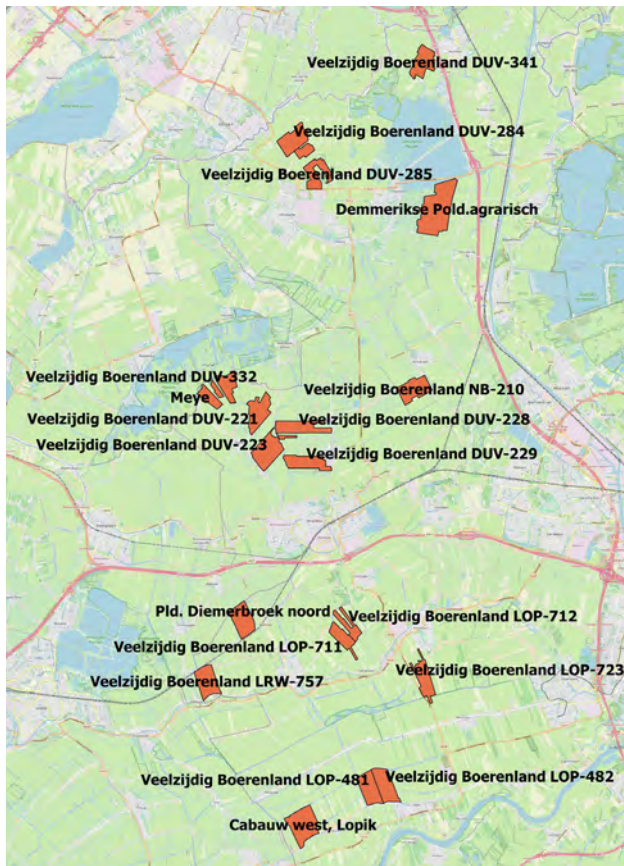
Tabel 4.3. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in de Eempolder in 2023.

Soort	Veelzijdig		Veelzijdig		Veelzijdig	
	Boerenland AEE-372	Boerenland AEE-373	Boerenland AEE-374	Boerenland AEE-437	Boerenland AEE-450	
Grauwe Gans	3			1		4
Bergeend	2	3	1			2
Slobeend	2	2	2	5		2
Krakeend	4	4	3	7		3
Fazant		1	1			
Holenduif	5	5	5	6		3
Houtduif				4		1
Turkse Tortel	1			1		1
Fuut						1
Scholekster	4	10	4	6		3
Steltkluut	1					
Kluut						1
Kievit	11	41	12	19		19
Bontbekplevier		2				
Kleine Plevier		2				1
Grutto	12	25	19	11		20
Tureluur	11	11	11	13		11
Buizerd			2			1
Torenvalk		1		1		
Ekster	3		1			
Zwarte Kraai	1	1	1	2		1
Veldleeuwerik		4		8		3
Rietzanger	1		6			1
Spotvogel				1		
Grasmus		1		1		
Gele Kwikstaart	1	8	1	7		2
Witte Kwikstaart	2	3	1	1		1
Graspieper	2	2	1	2		4
Kneu		1		1		
Putter		1	1	1		1

4.4. Groene Hart

In het Groene Hart zijn in 2023 19 telgebieden geteld, zie ook figuur 4.4. Het Groene Hart bestaat voor een groot deel uit open grasland, maar wordt hier en daar afgewisseld door rijen met erven. In tabel 4.4 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Soorten waarvan momenteel nog geen provinciale trend in Utrecht beschikbaar is, maar die in het Groene Hart wel in hoge aantallen zijn aangetroffen, betreffen bijvoorbeeld Spotvogel (43) en Grauwe Vliegenvanger

(13). Ook van de iconsoort Veldleeuwerik (20) en een breed scala aan andere agrarische soorten zijn relatief grote aantallen aangetroffen. Er zijn ook verschillende agrarische soorten aangetroffen die zeldzaam zijn in de provincie, zoals Zomertaling (4), Watersnip (1), Wulp (10) en Ringmus (6). Noemenswaardig waren daarnaast de twee vastgestelde territoria van Roerdomp, een zeldzame soort in de provincie Utrecht, en 42 territoria van Zwarte Stern.

Figuur 4.4. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden in het Groene Hart. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie van telgebied polder Diemerbroek Noord in het Groene Hart. Foto: Jip Louwe Kooijmans.

Tabel 4.4. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Groene Hart in 2023. * Soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld.

Soort	Cabauw west, Lopik	Demmerikse Pold, agrarisch	Meye	Pld. Diemerbroek noord	Veelzijdig Boerenland DUV-221	Veelzijdig Boerenland DUV-223	Veelzijdig Boerenland DUV-228	Veelzijdig Boerenland DUV-229	Veelzijdig Boerenland DUV-284	Veelzijdig Boerenland DUV-285	Veelzijdig Boerenland DUV-332	Veelzijdig Boerenland DUV-341	Veelzijdig Boerenland LOP-481	Veelzijdig Boerenland LOP-482	Veelzijdig Boerenland LOP-711	Veelzijdig Boerenland LOP-712	Veelzijdig Boerenland LOP-723	Veelzijdig Boerenland LRW-757	Veelzijdig Boerenland NB-210	
Grote Canadese Gans									2				1	1		1	4		1	
Grauwe Gans	1	64		8					3	1	10	7	1	3			3	3	11	
Soepgans																			1	
Knobbelzwaan	5	1		1	1		1	2	1	1	2	1	4	1	1			4	4	
Nijlgans	3	6		2	1		2	1			4		2	2		1	1	2	3	
Bergeend	1	11	1	1	1	2	3	1	2	2	4	2	1	3	1	1			3	
Zomertaling	1							1				1			1					
Slobeend	8	7	1	7		2	5	4		1		1	2	3	2	1		2	2	
Krakeend	10	26	4	5	2	2	4	3	2	4	3	3	8	4	2			2	6	
Kuifeend	1	7		2		1	4	2		2				1				2	3	
Fazant	1	3							3	4									1	1
Holenduif	7	2	1	1	4	1		3	2	1	3	1	3	4	1		2	2	3	
Houtduif	8	9	2	2		1	5	3	1	4	5	2	4	6	5		1	9	4	
Turkse Tortel		7							2						4	2	2			
Waterral				1									3	1	3	1		2	2	
Fuut	2	11	1	2	3	1	2	2					3	1	3	1		2	2	
Scholekster	7	12	1	5	3	5	4	4	4	7	1	3	3	2	6	3	3	2	4	
Kievit	29	20	3	18		4	7	16	7	15	1	7	15	8	11	4	7	6	4	
Kleine Plevier		4																		
Wulp			6		1	2	1													
Grutto	11	11		11		8	11	11	5	11	1	7	3	4	7	8	4	1	10	
Watersnip			1																	
Tureluur	5	6	3	2		4	8	7	3	5		6	2	5	1	3	4	1	5	
Visdief				3				1					2	1				1	1	
Zwarte Stern		6				15	3	16											2	
Ooievaar	2									2										
Roerdomp		1	1																	
Blauwe Reiger																			1	
Sperwer				1																
Bruine Kiekendief														1						
Buizerd	1			1		1			1		1		1	1			1	1		
Groene Specht	1						1										1			
Torenvalk	1											1							1	
Ekster	2	7						2	3	6	2	2	2	2	1	2	5	1		
Kauw	3						1				1		1						1	
Zwarte Kraai	2	4	1	3		1			3	3	3	3	2	4			2	2		
Veldleeuwerik						1			1	2					6	4	3		3	
Huiszwaluw												8								
Cetti's Zanger				1																
Rietzanger	3	51	17	11		2							5	1				3	1	
Bosrietzanger																	1			
Spotvogel		8	2	4	4	1	2	1		1	2		2	5	1	1	1	1	7	
Snor			3																	
Braamsluiper																			1	
Grasmus		6		1			1			1							1		3	
Grauwe Vliegenvanger		1	1		3				1	1	2				1				3	
Blauwborst			1																	
Zwarte Roodstaart													1							
Gekraagde Roodstaart																			1	
Roodborsttapuit			1																	
Ringmus					1		3								1				1	
Gele Kwikstaart		1									1	1			1	2				
Witte Kwikstaart	5	8			2		1	1		3	1	1	2	1	4	1	2	1	1	
Graspieper	1		1	1			1		1			1								
Groenling*					2															
Kneu	3	1												2						
Putter	1	3	2	1	2		1	2	5	2	2	3	3	2	3		1	3	4	
Rietgors*		2																		

4.5. Vechtplassengebied

In het Vechtplassengebied zijn in 2023 vier telgebieden geteld, zie ook figuur 4.5. Het betreft hier voornamelijk moerasgebied met een grote diversiteit aan soorten. In tabel 4.5 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Soorten waarvan momenteel nog geen provinciale trend in Utrecht beschikbaar is, maar die in het gebied wel in relatief hoge aantallen zijn aangetroffen, betreffen bijvoorbeeld Blauwborst

(14) en Waterral (7). Het N2000-gebied Oostelijke Vechtplassen heeft daarnaast een instandhoudingsdoel voor onder andere Rietzanger, Snor en de zeldzame Roerdomp, welke alle in de getelde gebieden zijn aangetroffen (respectievelijk 176, 7 en 3 territoria). De tellingen leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan de kennis van deze zeer beleidsrelevante soorten in het gebied.

*Figuur 4.5. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden in de Vechtplassen.
Bron kaartlaag: OSM.*

*Impressie van het Vechtplassengebied, telgebied Molenpolder.
Foto: Jelle Abma.*

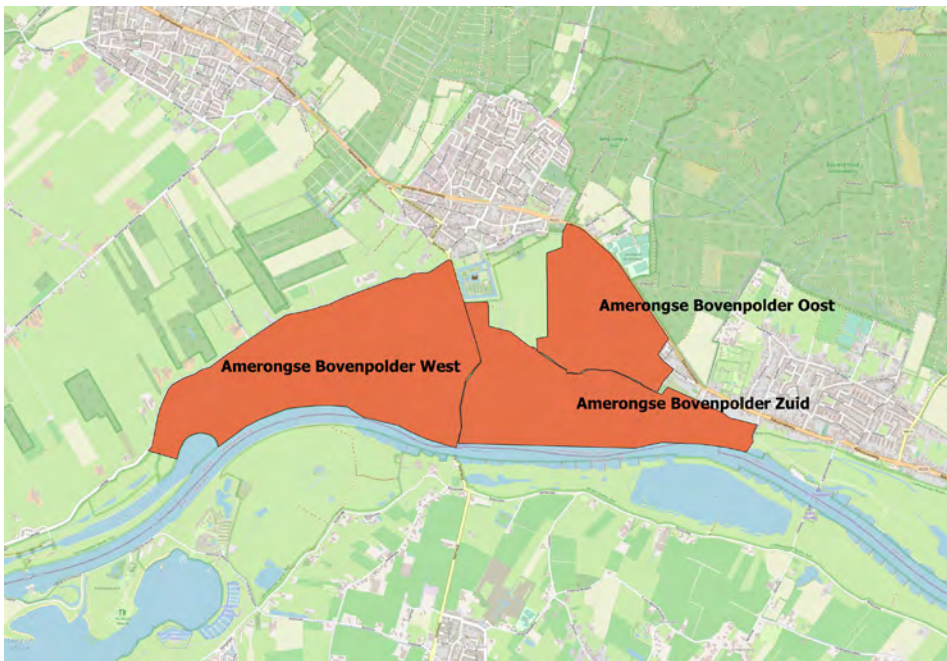
Tabel 4.5. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in het Vechtplassengebied in 2023. * Soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld.

Soort	Molenpolder, Maarssev.	Vechtplassen Kievitsbuurt	Westbroekse Zodden 2	Westbroekse Zodden 3
Grote Canadese Gans	2	7	1	
Brandgans	13	1		
Grauwe Gans	39	150	10	14
Soepgans	5			
Knobbelzwaan	2	1	4	7
Nijlgans	11	26	1	2
Bergeend		1		1
Zomertaling				1
Slobeend				2
Krakeend	8	8	8	7
Wilde Eend*	5	32		
Soepeend*		2		
Tafeleend				1
Kuifeend	4	16	5	18
Fazant	1			
Koekoek	1	2	1	1
Holenduif	2		1	
Houtduif	12	6	2	1
Waterral	3		1	3
Waterhoen*	4	2		
Meerkoet*	7	14		
Fuut	6	19	6	5
Schalekster		1		
Kievit	2			15
Kleine Plevier				7
Wulp				1
Tureluur				7
Zwarte Stern			10	
Ooievaar			1	
Roerdomp			2	1
Havik			1	
Buizerd	1		1	1
Kleine Bonte Specht	1			
Grote Bonte Specht*	3	2		
Groene Specht	1			
Gaai*	1			
Ekster	1			
Zwarte Kraai	3	2	3	3
Pimpelmees*	4	5		
Koolmees*	10	2		
Veldleeuwerik				3
Cetti's Zanger	2		1	
Staartmees	1		1	1
Fitis*	3	2		
Tjiftjaf*	34	28		
Rietzanger	20	35	81	40
Kleine Karekiet*	33	21	29	13
Bosrietzanger	7		1	5
Spotvogel		4	3	4
Snor		1	6	
Sprinkhaanzanger		2	1	1
Zwartkop*	23	8		
Tuinfluit*	15	22		
Braamsluiper		1		
Grasmus	3	1	6	3
Winterkoning*	24	22		
Boomkruiper*	1			
Zanglijster*	5	2		
Merel*	17	7		
Grauwe Vliegenvanger	2	3	3	
Roodborst*	3	1		
Blauwborst	1		9	4
Gekraagde Roodstaart	1			
Roodborsttapuit	1		2	
Huismus*		6		
Heggenmus*	1	2		
Witte Kwikstaart	2	11	2	1
Graspieper			1	7
Vink*	12	29		
Goudvink		1		
Groenling*	5	1		
Kneu	1	1	4	1
Putter	8	11	5	5
Rietgors*	4	9	20	22

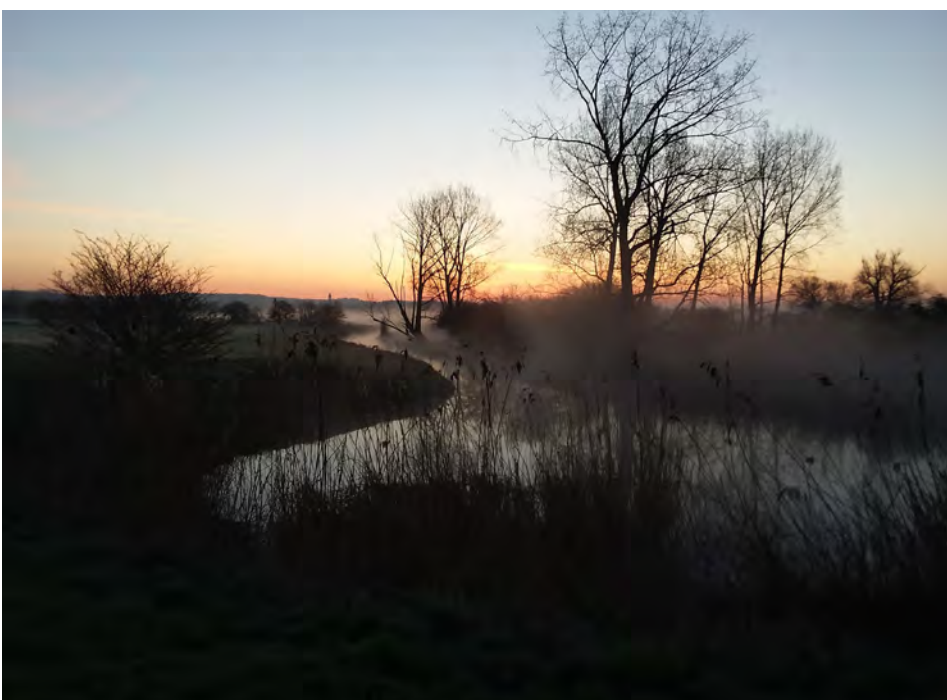
4.6 Uiterwaarden Nederrijn

In de uiterwaarden van de Nederrijn zijn in 2023 drie telgebieden geteld, zie ook figuur 4.6. Deze telgebieden liggen alle in de Amerongse Bovenpolder, waar dichtbegroeide moerassen worden afgewisseld met kleinschalig agrarisch landschap. In tabel 4.6 zijn de aantallen territoria per soort per telgebied weergegeven. Soorten waarvan momenteel nog geen provinciale trend in Utrecht beschikbaar is, maar die in het gebied wel in relatief hoge aantallen zijn aangetroffen, betreffen bijvoorbeeld Roodborsttapuit (19), Koekoek (6) en Blauwborst (18). Er zijn ook verschillende soorten

met een instandhoudingsdoel voor N2000-gebied Rijntakken aangetroffen, zoals de eerdergenoemde Blauwborst, IJsvogel (3) en Dodaars (1). De tellingen leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan de kennis van deze zeer beleidsrelevante soorten in het gebied. Noemenswaardig waren ook één territorium van de Middelste Bonte Specht en één territorium van de landelijk zeldzame Grote Karekiet, tevens een soort met een instandhoudingsdoel voor N2000-gebied Rijntakken.

Figuur 4.6. Ligging en namen van de in 2023 getelde telgebieden in de uiterwaarden van de Nederrijn. Bron kaartlaag: OSM.

Impressie Amerongse Bovenpolder, telgebied Amerongse Bovenpolder West. Foto: André van Kleunen.

Tabel 4.6. Territoria van broedvogels in BMP-gebieden in de uiterwaarden van de Nederrijn in 2023. * Soort valt niet onder de reguliere soortenlijst van broedvogelmeetnet Utrecht en is niet in alle telgebieden geteld.

Soort	Amerongse Bovenpolder Oost	Amerongse Bovenpolder West	Amerongse Bovenpolder Zuid
Grote Canadese Gans	1	6	1
Grauwe Gans	13	58	16
Knobbelzwaan	1	3	2
Nijlgans	1	2	3
Bergeend	2	3	2
Slobeend		2	1
Krakeend	2	14	7
Wintertaling	1		
Kuifeend		7	3
Fazant	1	5	2
Koekoek	2	3	1
Holenduif	1		2
Houtduif	8	18	16
Waterral		3	2
Waterhoen*	1		
Dodaars	1		
Fuut	4	10	4
Scholekster			2
Kievit		1	6
Tureluur			3
Ooievaar		1	
Buizerd			1
Ijsvogel	1	1	1
Middelste Bonte Specht	1		
Kleine Bonte Specht	2		
Grote Bonte Specht*	3	1	
Groene Specht	1		
Torenvalk			1
Ekster		2	6
Zwarte Kraai	2	3	4
Veldleeuwerik		8	3
Cetti's Zanger	4	3	2
Staartmees		2	
Grote Karekiet		1	
Rietzanger	5	10	6
Spotvogel	4	2	1
Snor	2	1	
Sprinkhaanzanger		4	
Braamsluiper	1	2	3
Grasmus	6	44	29
Boomklever	2		
Boomkruiper*	7	2	3
Grauwe Vliegenvanger	2		
Blauwborst	6	10	2
Bonte Vliegenvanger	1		
Gekraagde Roodstaart		1	2
Roodborsttapuit	3	9	7
Huismus*			1
Witte Kwikstaart		1	3
Graspieper	4	30	11
Appelvink	5		
Groenling*			1
Kneu	4	21	21
Putter	2	8	8
Rietgors*	14	24	12

5. Conclusie en evaluatie

In 2023 zijn broedvogeltellingen uitgevoerd in 55 BMP-telgebieden verspreid over de provincie Utrecht in een breed scala aan habitats. Veel soorten zijn volgens de verwachtingen die werden uiteengezet in het monitoringplan (Goffin & van Turnhout 2023) aangetroffen. Bij voortzetting van dit broedvogelmeetnet is dan ook de verwachting dat het op termijn, naar schatting ca. 5-7 jaar na het eerste meetjaar, mogelijk is om provinciale trends te berekenen van een groter aantal soorten dan voorheen. De focus ligt hierbij op beleidsrelevante soorten (bijvoorbeeld in het kader van N2000-instandhoudingsdoelen, ANLb of door de provincie aangewezen aandachtsoorten).

De uitvoering van de tellingen is goed verlopen en tot bijna alle beoogde telgebieden is het gelukt om toegang te krijgen. In slechts één telgebied kon toegang ondanks meerdere gesprekken met de betreffende agrariër niet verkregen worden. **In dit geval is het wellicht wenselijk om voor de aankomende teljaren de begrenzing van het telgebied aan te passen of een ander nabijgelegen telgebied te selecteren om alsnog te voldoen aan het aantal telgebieden dat in het monitoringplan wordt voorgesteld.** Om de contacten in agrarische gebieden te verbeteren, zijn er in samenwerking met de Provincie **en de agrarische collectieven afspraken gemaakt over een verbeterde uitwisseling van informatie en telgegevens voor de aankomende jaren.**

Referenties

Alefs P., van Els P., Verburg P. & Vogel R. 2019. Beoordeling provinciale staat van instandhouding van 12 broedvogelsoorten in Gelderland. Sovon-rapport 2019/33. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Goffin B. & van Turnhout C. 2023. Monitoringplan broedvogels Provincie Utrecht. Sovon-rapport 2023/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van der Meer, S., D.D. van der Hak, L.B. Sparrius, R.L. Vogel, A. van Kleunen, M.H.C. van Adrichem, M.J. Schillemans, H.J.G.A. Limpens, E.A. Jansen, J. Herder, A. Gmelig Meyling, en M. Koopmans (2021) Provinciale Staat van Instandhouding en monitoring van beleidsmatig belangrijke soorten in Fryslân. FLORON rapport FL2019.045/3.

Provincie Utrecht. 2017. Natuurvisie Provincie Utrecht. Provincie Utrecht, Utrecht.

Sovon. 2022. Bouwstenen voor het Strategisch Plan Natura 2000: factsheets van vogelsoorten die betrokken zijn bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden. Sovon-rapport 2022/92. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

T (024) 7 410 410
E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

